

Pārbaudījums mācību gada garumā

Tas, ka pēdējais pusotrs gads mūsu visu dzīvēs ir bijis kas citāds, nav nekas jauns. Pandēmijas dēļ izglītības joma kā nekad agrāk ir atradusies aktuālāko ziņu topa augšgalā, jo kā nekad agrāk bijusi pakļauta tik ļoti straujām pārmaiņām, mainīgiem nosacījumiem un jaunām prasībām.

Attālinātās mācības aizvadītajā akadēmiskajā gadā sakrīta ar vairākus gadus gatavoto izglītības reformu – pilnveidotu mācību satura un pieejas ieviešanu.

Ja 2019./2020. mācību gadā kompetencēs balstītos izglītības principus sāka iepazīt pirmskolas, tad pagājušajā mācību gadā šie rāmji un sasniedzamie mērķi jau bija jāiedzīvinā vispārējās izglītības 1., 4., 7., kā arī 10. klasēs. Vai šis salikums traucēja viens otram, vai tomēr vajadzēja atlikt kompetenču idejas ieviešanu uz kādu gadu vai diviem?

Vienlaikus kā nekad agrāk bija iespējams aptvert, cik lielu sabiedrības daļu skar katra jauna nianse, kas ienāca mācību procesā – pašus skolēnus, skolās strādājošos un, protams, arī vecākus. Vasaras vidū, kad raibā mācību gada iespāidi varētu būt jau nogulsnējušies, "Druva" nolēma aptaujāt Cēsu apkaimes ģimenes un arī izglītības speciālistus, kādas rētas mācībās atstājis šis nebūt ne vienkāršais laiks un kuras no tām vēl sāp, bet kuras ir nākušas kā vērtīga mācība.

"Druva" sazinājās ar skolu direktoriem un pedagogiem, lai pajautātu, vai ir kritusies izglītības kvalitāte un vai būtu bijis lietderīgi tomēr atlikt jaunā satura un pieejas ieviešanu.

Atsevišķus jaunajās programmās minētos sasniedzamos mērķus reāli sasniegt tik tiešām bijis sarežģītāk, ja nav iespējama praktiska darbošanās un bērnu intensīva sadarbība, tomēr citi sasniedzamie mērķi bijuši pat jēgpilnāki īstenojami. Tā pieredzēto rezumē Cēsu pilsētas Pastariņa sākumskolas direktores vietniece mācību darbā Inga Jurgena, piemērot: "Viss atkarīgs, kā uz to skatās." Kā pozitīvo piemēru attālinājuma un jaunā satura ieviešanas kombinācijā viņa min to pašu digitālprātību. Jaunais saturs to paredz kā skolēnam apgūstamu prasmī, taču, joprojām esot caurcaurēm klātienē, nebūtu izjūtama šo prasmju loma darbā un mācībās.

Kompetenču ideja arī kā vienu no pamata vērtībām ietver bērna patstāvīguma sekmēšanu. I.Jurgen-

Kompetenču mērķus realizēt bijis grūtāk

na stāsta, ka *pastariņos* pedagogi tad arī vienojušies koncentrēties uz to, lai uzdevumu, mācību procesu radītu pēc iespējas tādu, ka skolēns var tikt galā bez vecāku atbalsta un, ja nu kas nav skaidrs, iemācās saņemt lūgt palīdzību skolotājam. Viņa vērtē, ka klātienē šo drosmi un ticību saviem spēkiem varbūt pat neizdotos atstāt. Vienlaikus jau tagad, vasarā, pedagogu kolektīvs gatavojas un pārrunā, kā gaidāmajā rudenī atbalstīt audzēkņus, kuriem aizvadītajā mācību gadā tomēr nav izdevies tikt ar visu galā. "Lai nu kā – atlikt jaunā satura ieviešanu, domāju, mēs vairs nevarējam. Mācīties vienas pašas zināšanas vairs nevar. Protams, kompetenču pieeja bērniem būs grūtāka pati par sevi, bet domāju – arī ilgtermiņā noderīgāka."

Gana liels jauninājums ir arī formatīvā vērtēšana, kas vērsta uz atgriezeniskās saites veidošanu ar skolēnu, uz snieguma uzlabošanu, bet šeit pretestība vairāk ir sabiedrībā, vecākos. "Tas ir jāmācās visiem," atzīst I.Jurgena. Šī gada pirmklasniekus izdevies kaut cik sagatavot mācībām no mājām. Pilsētas skolas kolektīvs, jaušot nelabvēlīgās prognozes, rudenī laikus trenēja mazos E-klases lietošanā, patstāvīgā uzdevumu lasīšanā. Ja šogad pirmklasnieki jau no septembra būtu jāmača attāli-

nāti, tā gan būtu "neiespējamā misija".

Veiksmīgi apvienot jaunus uzdevumus ar attālināto darbu izdevies arī Stalbes pamatskolas ceturtklasniekiem. Palīdzējis fakts, ka klasē ir tikai pieci audzēkņi un bijis iespējams daudz individuālāks darbs, stāsta klases audzinātāja un drāmas skolotāja Inese Kozlovskā. Gan bērniem tehnoloģijas bijušas pieejamas, gan šo piecu ģimeņu atbalsts jūtams. Vienlaikus skolotāja atzīst – tas bijis krietni grūtāk citās klasēs, piemēram, 7. klasē, kur viens no mērķiem ir arī pilsoniskās līdzdalības, sadarbības, kritiskās domāšanas apgūšana, kam ļoti būtiski vajadzīgs skolēnu kopdarbs. "Noteikti varēja to atlikt uz nākamā gada," līdzjutīgi piebilst pedagoge.

Līgates Jauno Līderu vidusskolas nu jau bijušās 10. klases audzinātājs Mārtiņš Šteins piekrīt, ka pedagogam šo kombināciju īstenot bijis sarežģītāk, tomēr, viņaprāt, audzēkņi to nav izjutuši kā papildu slogu. "Protams, bija plāni, ko tā arī nevarējām īstenot – klātienē vizītes pie uzņēmējiem, iestādēs," apliecina skolotājs, pieļaujot, ka klātbūtnes iespāidi jaunietim būtu bijuši spilgtāki. Taču, pirmkārt, pedagogu rīcībā ir gana daudz materiālu un avotu, kur smelties aizvietojumus. Otrkārt,

vidusskolas klasēs vienā gadā neīstenotos plānus iespējams vēl kompensēt nākamajā gadā, ja tikai labi saplāno. Vienlaikus M.Šteins vismaz nelielos apmēros labprāt saglabātu attālināto darbu kā vienu no mācību procesa sastāvdaļām.

Arī Raunas vidusskolas (drīzumā – pamatskolas) direktore Evija Pumpuriņa atzina, ka atsevišķu mācību priekšmetu pedagogi bijuši spiesti noteikt apgūstamās vielas, uzdevumus atlikt. Vēsturē, ko viņa pati pasniedz, pielāgošanās situācijai gan šķitusi vienkāršāka un iespējamāka, bet, piemēram, sportā – ja attiecīgajai klasei attālinātajā laikā bijis jāapgūst komandu spēles, tas, protams, nav bijis iespējams. Tomēr arī viņa atzīst, ka vismaz daļu šo uzdevumu ir iespējams kompensēt nākamajā gadā. Zaudētajos gan palikuši vidusskolu absolventi, kuri vairs skolas solā neatgriezīsies.

Lūgta komentēt izglītības kvalitāti šajā laikā, E.Pumpuriņa atzīst – patstāvība un spējas pašorganizēties ir labs ieguvums skolēnam, tomēr kā pedagogam šajā laikā ir bijis ļoti grūti gūt pārliecinošu priekšstatu par to, ka skolēns izpratni konkrētajā tēmā tiešām sasniedzis, nevis rezultātu panācis ar kāda cita palīdzību. □

Vecākos dominē uzskats par kvalitātes kritumu

Mūspuses skolēnu vecāki lielākoties ir pārliecināti, ka izglītības kvalitāte pandēmijas laikā krietni cietusi, liecina šonedēļ tīmeklī "Druvas" rīkotā aptauja.

Lai gan daļa spēj saskatīt arī ilgo attālināto mācību ieguvumus, tomēr par bērna mācību sasniegumu vērtējumu kritumiem un iespējamajiem kavējumiem plānotās vielas apgūvē satraucas lielais vairums pieaugušo.

"Druvas" izveidotā aptauja nepretendē uz socioloģiski pamatu pētījumu. Aicinājām uz pāris jautājumiem atbildēt dažāda vecuma skolēnu vecākus.

Izmantojot sociālā medija *Facebook*, kā arī ar ziņu apmaiņas lietotnē *Whatsapp* esošo vecāku tērzēšanas grupas, divās dienās šim aicinājumam atsaucās 65 mūspuses skolēnu vecāki. Lielāko viedokļa īpatnību – 21,5% - veido pirmklasnieku vecāku paustais, 20% – trešklasnieku vecāku atbildes. Vairāk nekā 15% atbilžu saistītas ar šogad piedzīvoto 5.klasēs un pa 9% – 2. un 7.klasēs. Pārējās skolēnu vecuma grupās saņemts tikai līdz piecām atbildēm, bet vidusskolu absolventu vecāki šai aptaujai nav atsaukušies.

Uz provocējošu lūgumu rakstu-

rot aizvadīto mācību gadu, kurā piedzīvotas attālinātās mācības un noteiktās klašu grupās arī jaunās mācību pieejas ieviešana, tikai ar vienu vārdu, vecāki atbildējuši galvenokārt emocionāli. Vairāk nekā desmit izvēlējušies to nosaukt par "izaicinājumu" vai "pārbaudījumu", vēl vairāki – par "šausmām", citi akcentējuši "stresu" dažādos locījumos, kā arī "traku", "grūtu", "nomācošu" vai "skumju" mācību gadu. Taču ir daži vecāki, kuri piedzīvoto rezumējuši arī ar "normāls", "labs" vai "interesants", vairākiem uzsverot arī "patstāvību" un "režīmu".

Lūgti vērtēt izglītības kvalitāti, lielākais vairākums atbildējuši, ka tā noteikti kritusies, vien daži pieļāvuši, ka līdzšinējā izglītības līmenī varētu būt nelieli robi. Citi uzsvēruši, ka dažādu mācību priekšmetu apgūšanā bijušas kardīnālas atšķirības. Saņemtas vien pāris atbildes par kvalitātes celšanos. Visai saprotams ir arī kāda vecāka skaidrojais – ja mācās tehnikumā, kur praktiskajām nodarbībām ir galvenā loma, bet tās nav bijušas iespējamās, tad neizbēgami apguves līmenis, kvalitāte ir kritusies.

Ko vecāki saprot ar izglītības kvalitāti? Šajās atbildēs galvenokārt manāma skolotāja personības loma, prasme nodot zināšanas bērniem, atrast kontaktu ar izglītojamajiem, dot jēgpilnus uzdevumus un veidot sadarbību. Nav tā, ka vecāki nepārprotami

kritizētu visu piedzīvoto – ir lasāma atziņa, ka vienlaikus viena bērna mācību pieredzē bijuši gan izcili pedagoģiskie piemēri, gan "skumji". Vairāki vecāki pieminēja tā saucamo *pandēmijas plus zīmi* – brīvprātīgā piespiedu kārtā uzlabotās tehnoloģiju prātības. Tomēr izkristalizējas lielākais klupšanas akmens, kas bijis vai nu paša pedagoga sfīvums pielāgoties jaunajai situācijai, vai bērna nespēja ik dienu motivēt sevi disciplinētam darbam. Rezumējot šo visu pieredzi, jācītē kāda atbilde: "Pārmaiņu laikos svarīgi būt elastīgam, tad var būt arī ieguvumi. Bet ne visi tādi ir."

Cik svarīgs mammām un tētiem ir bērna mācību snieguma vērtējums? Vien daži vecāki piekrit apgalvojumam – atzīmēm ir noteicoša loma bērna nākotnē. Divkārt vairāk ir tādu, kurus atzīmes noteikti neuztrauc un kuri tic citu faktoru ietekmei uz bērna turpmākajām iespējām. 36% piekrita, ka atzīmes var būt izšķirošas noteiktās situācijās – ja vēlas iestāties kādā ļoti konkrētā augstskolā vai specializēties īpašā jomā, tomēr tās nav galvenās izglītības procesā. Vēl nedaudz vairāk – 41,5% vietējās aptaujas dalībnieku norādīja, ka par atzīmēm viņus vairāk uztrauc kādas konkrētas tēmas vai mācību priekšmeta zināšanu trūkums, kas varētu apgrūtināt tālāko mācīšanos.

Izprašāti par pilnveidotā mācību satura un pieejas parādīšanos pie apvāršņa, 10 no kopumā 24

šīs pieejas reāli skarto bērnu vecākiem atzina, ka nelielas izmaiņas bijušas, bet tās mācību ikdienā nav šķitušas būtiskas. Septiņu bērnu vecāki jaunievedumus atzīnusi par uzkrītošiem, bet tikpat daudz norādījuši – vai nu viss bijis kā iepriekš, vai arī atzinušies, kas nav šādām niansēm pievērsuši uzmanību. Līdz ar to tikai sešas vecāku atbildes liecina par attieksmi – plānoto izglītības reformas soli pandēmijas ēnā nu gan varēja nedaudz atlikt.

Krašņāku ainu iezīmē tā saucamais "brīvais mikrofons" – aptaujas noslēgumā lūgtie komentāri par citiem pārdzīvojumiem aizvadītajā mācību gadā. Te vairāk lasāmas uzslavas konkrētiem skolotājiem par radošajiem risinājumiem, kā arī dažas pozitīva pārsteiguma atziņas par kopīgi ar atvasi pavadīto laiku mācībās. Bijuši bērni, kuriem izdevies mācīties pat vairāk un labāk, temps bijis ērtāks, patstāvība augusi.

Tomēr ir vecāki, kuri, pat redzot mācību snieguma, vērtējumu uzlabošanas, ir aizdomās, ka apgūtāji vēl palikuši "robi". Izskan viedoklis, ka vajadzēja skaidrākas vadlīnijas visām skolām – cik tiešaistes stundu katrā priekšmetā vajadzīgas – nevis ļaut katrai izglītības iestādei šo laiku organizēt pēc saviem ieska-

tiem. Visvairāk vecāku nožēlas ir par emocionālā piepildījuma trūkumu un sociālās saskarsmes nepilnveidošanos bērniem – par to,

ka trūkusi pilnvērtīgai attīstībai tik ļoti nepieciešamās attiecības ar vienaudžiem, kā arī klasē valdošās disciplīnas. Visbiežāk vilšanos izteikuši pirmklasnieku vecāki. Visi uzsvēruši – šis nebija veids, kā apgūt pašu mācīšanās procesu. "1.klasei pašvadīta mācīšanās ir mīts. Bērns pašvadīti var ieslēgt *youtube.com* vai *lsm.lv*, pārējais ir vecāku un skolotāju nopelns."

Lasāmi arī pārmetumi konkrētiem pedagogiem par pārāk inerti attieksmi pret pārmaiņu laiku – ļoti maz vai pat vispār nenotikušām tiešaistes nodarbībām, to kvalitāti. Kāds no respondentiem atklāj, ka atvasei tā arī nav izdevies šādos apstākļos pabeigt vidusskolas klasi, jo bez klātienē nav spējis patstāvīgi visu apgūt. "Mācību process nebija tas trakākais. Visvairāk pietrūka pārējo aktivitāšu, ar kurām saistīta pusaudžu dzīve un veiksmīga pieaugšana. Dzīve, neizejot no savas istabas, ilgtermiņā atstāj stipri negatīvas sekas," teic kāds tīņa vecāks. □

Lappusi sagatavoja
LĪGA SALNĪTE

Projektu finansē
Mediju atbalsta fonds
no Latvijas valsts
budžeta līdzekļiem

MAF
Mediju atbalsta fonds